

Diş Hekimliği Fakültelerinde Verilen Anatomi Dersinin Tıp Fakültesinde Görevli Anatomistler Üzerindeki İş Yükünün Değerlendirilmesi

Feyza AKSU^{1,a}

¹Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada; diş hekimliği fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin niceliksel olarak değerlendirilmesi, anatomi derslerinin sınıflara göre dağılımı, anatomi ders saati ve dersin anlatımından sorumlu tıp fakültesi akademisyen sayısı ile eğitim saatleri arasındaki ilişkinin ve ders yükünün araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada; 01-10 Ekim 2023 tarihleri arasında web üzerinden Yükseköğretim Kurulu'na bağlı 110 diş hekimliği fakültesinden 105'i değerlendirildi.

Bulgular: Web sayfaları incelenen 105 diş hekimliği fakültesinden 91'inde eğitim kadrosu bilgilerine ulaşıp; klinik bilimler kürsüsünde 2777, temel bilimler kürsüsünde 21 akademisyen olduğu saptandı. Diş hekimliği fakültelerinin çoğunda (n=75) anatomi dersi 1. sınıfta verilmektedir. Fakültelerin 78'inde anatomi dersleri tıp fakültesi akademisyenleri tarafından anlatılmakta olup, tıp fakültesi anatomi anabilim dalına haftalık ortalama 5,03 saatlik ders yükü artışına sebep olmaktadır.

Sonuç: Diş hekimliği fakülteleri arasında akademisyen sayısı ve ders saatleri açısından farklılıklar bulunmaktadır. Çoğu diş hekimliği fakültesinde anatomi derslerinin tıp fakültesi anatomi anabilim dalında görev yapan akademisyenler tarafından verildiği ve fazla olan ders yükünü daha da arttırdığı tespit edildi. Bu durumun; diş hekimliğinde anatomi dersinin tıp fakültesi anatomi anabilim dalı akademisyenleri tarafından anlatılmasının akademisyenin bireysel akademik çalışmalarını, bölüm içi çalışmalarını ve tıp öğrencilerine vermeleri gereken eğitimleri olumsuz yönde etkileyebileceği kanaatindeyiz.

Anahtar Sözcükler: Anatomi, Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Müfredat.

ABSTRACT

Anatomy Lessons Given in Dentistry Faculties and Evaluation of the Workload of These Lessons on Anatomists of the Faculty of Medicine

Objective: It was aimed to quantitatively evaluate the academicians working in dentistry faculties, to investigate the distribution of anatomy courses according to classes, the relationship between anatomy course hours and the number of medical faculty academics responsible for the lecture, and the training hours and course load.

Material and Method: In the study; 105 of 110 dentistry faculties affiliated with the Council of Higher Education were evaluated online between 01-10 October 2023.

Results: Faculty information was obtained in 91 of the 105 dental faculties whose web pages were examined; It was determined that there were 2777 academicians in the clinical sciences department and 21 academicians in the basic sciences department. In most dentistry faculties (n=75), anatomy course is given in the first year. In 78 of the faculties, anatomy courses are held by medical faculty academicians, causing an average weekly course load increase of 5.03 hours for the medical faculty anatomy department.

Conclusion: There are differences between dentistry faculties in terms of the number of academicians and course hours. It was determined that in most dentistry faculties, anatomy courses were given by academicians working in the anatomy department of the medical faculty, further increasing the excessive course load. This situation; we believe that teaching the anatomy course in dentistry by academicians from the anatomy department of the faculty of medicine may negatively affect the academician's individual academic studies, in-department studies, and the training they should provide to medical students.

Keywords: Anatomy, Faculty of Medicine, Faculty of Dentistry, Curriculum.

Bu makale atıfta nasıl kullanılır: Aksu F. Diş Hekimliği Fakültelerinde Verilen Anatomi Dersinin Tıp Fakültesinde Görevli Anatomistler Üzerindeki İş Yükünün Değerlendirilmesi. Fırat Tıp Dergisi 2024; 29(4): 235-238.

How to cite this article: Aksu F. Anatomy Lessons Given in Dentistry Faculties and Evaluation of the Workload of These Lessons on Anatomists of the Faculty of Medicine. Fırat Med J 2024; 29(4): 235-238.

ORCID IDs: F.A. 0000-0001-8595-0010.

Diş hekimliği; bir tıp dalı olup baş-boyun bölgesini, ağız boşluğunu, ağız boşluğundaki dişleri, diş etlerini, çene ve çevre dokuları anatomik, fizyolojik ve histolojik olarak inceler. Bunun yanında bahsedilen dokuların sağlığını korumaya yönelik teşhis, tedavi ve rehabilitasyon yöntemleri ile ilgilenir. Diş hekimliği eğitimi

birkaç yüzyıl öncesine kadar tıp eğitimi içinde verilmekteydi. Sonraki dönemlerde özel bir sağlık birimi olan diş hekimliği, bağımsız bir fakülte haline gelip kendi içinde bölümlerini oluşturmuştur (1).

Diş hekimliği fakültelerinin genel müfredatında ilk yıllarda temel tıp bilimleri ile ilgili eğitim alanlarının

^aYazışma Adresi: Feyza AKSU, Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye

Tel: 0424 233 3555

Geliş Tarihi/Received: 20.10.2023

e-mail: feyza-aksu@hotmail.com

Kabul Tarihi/Accepted: 13.12.2023

yer aldığı görülmektedir. Temel tıp bilimleri içerisinde verilen derslerden biri de ders yükü fazla olan insan anatomisi dersidir (2-4). Anatomi, bilinen en eski tıp bilimlerinden biridir. Sağlık ile ilgili bölümlerde, özellikle de tıp ve diş hekimliği eğitimlerinin başında öğrenmeye başlanılan bir bilim dalıdır. Anatomi eğitimi; hem sağlık terminolojisi ve klinik bilimler için altyapı oluşmasını hem de aynı zamanda mesleki hayatta nitelikli olmayı sağlar (5). Anatomi, sağlık alanı eğitiminin temelini oluşturmanın yanı sıra hem tıp hem diş hekimliğinde ders saati en çok olan temel bilimlerden biridir (6-8).

Her alanda olduğu gibi anatomi eğitimini de etkileyen; okul sayısı, eğitim altyapısı, eğitim planı, akademisyenlerin niteliği ve niceliği gibi birçok faktörün etkili olduğu düşünülmektedir. Diş hekimliği fakültelerinde verilen anatomi eğitimi; genellikle tıp fakültelerinin müfredatları ile paralel bir şekilde teorik ve uygulamalı eğitim olarak verilmektedir. Diş hekimliği fakültelerinde verilen anatomi eğitimi ile ilgili çalışmalarda çeşitli değerlendirmeler ve geri bildirimler bulunmaktadır. Bu geri bildirimler doğrultusunda; anatomi eğitimi veren öğretim elemanlarının daha donanımlı olma ve diş hekimliği fakültesi öğrencilerine daha çok hitap edecek bir ders içeriği hazırlama gerekliliği ortaya çıkmaktadır (2, 3, 9).

Öğretim elemanları; yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve araştırma görevlilerinden oluşmaktadır. Öğretim üyeleri; yükseköğretim kurumlarında görev yapan profesör, doçent ve doktor öğretim üyeleridir. Öğretim görevlileri; yükseköğretim kurumlarında okutulan ders saatlerinin öğretimi, uygulanması veya uygulanmasını denetlemekle yükümlü akademisyenlerdir. Araştırma görevlileri; yükseköğretim kurumlarında yürütülen araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve ilgili kurumlarda verilen diğer görevleri yapan akademisyenler olarak tanımlanmaktadır (10). Diş hekimliği fakültelerinde de resmi olarak anatomi dersleri, ders verme yükümlülüğü bulunan öğretim üyeleri ve öğretim görevlileri tarafından verilmektedir.

Bu çalışmada; YÖK tarafından yapılan sınavlar ile tercih edilebilen diş hekimliği fakültelerinde görev yapan akademisyenlerin niceliksel olarak değerlendirilmesi, aynı fakültelerde anatomi derslerinin sınıflara göre dağılımı, anatomi ders saati ve dersin anlatımından sorumlu tıp fakültesi akademisyen sayısı ile eğitim saatleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

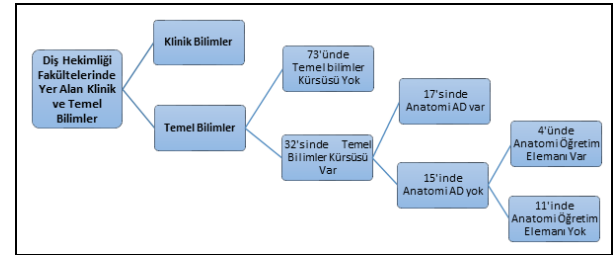
Bu çalışmaya Fırat Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınarak (2023/13-13) başlandı. Diş hekimliği fakültelerinin isimleri 01 Ekim-10 Ekim 2023 tarihleri arasında YÖK'ün resmi internet sitesinden alındı. İnternetteki arama motorlarına diş hekimliği fakültelerinin isimleri yazılarak web sayfalarına ulaşılmaya çalışıldı.

YÖK'e bağlı 110 diş hekimliği fakültesinden 105'inin akademik kadrosu, eğitim kadrosu ve haftalık ders programı bilgilerine ulaşıp çalışmaya dahil edildi. Diş hekimliği fakültesi olmayan üniversiteler araştırmaya dahil edilmedi. Bazı üniversitelerde iki diş hekimliği fakültesi (Türkçe-İngilizce) bulunmaktadır. Diş hekimliği fakültesi 2022-2023 dönemi anatomi ders saatlerine web sayfalarından ulaşılmıştır.

BULGULAR

YÖK'e bağlı 105 diş hekimliği fakültesi çalışmaya dahil edilerek incelendi. Türkiye'de YÖK'e bağlı olarak faaliyet gösteren diş hekimliği fakültelerinden 26'sı Türkiye'de vakıf üniversitesinde, 6'sı KKTC'de, 1'i Kazakistan'da bulunmaktadır. Öğrenciler aynı sınıfta aynı eğitim kadrosuyla aynı dersleri aldıkları için, kendi içinde burslu kazanma durumuna göre ayrı başlıkları bulunan diş hekimliği fakülteleri tek kabul edildi.

Diş hekimliği fakültelerinin klinik ve temel bilimlerinin varlığı ve sayıları şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Diş hekimliği fakültesi klinik bilimleri ve temel bilimleri.

Temel bilimler kursüsü bulunan bazı fakültelerde temel bilimlerle ilgilenen akademisyen bulunmamakta ve yönetimi klinik bilimlere dahil olan akademisyenler tarafından yapılmaktadır.

Diş hekimliği fakültelerinden 91'inde eğitim kadrosu bilgilerine ulaşıldı, kursülere göre yer alan akademisyen sayısı şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Diş hekimliği fakültelerinde kursülere göre akademisyen sayısı.

Diş hekimliği fakültelerinden 88'sinde anatomi derslerinin hangi sınıflarda verildiği bilgisine ulaşıldı. Ana-

tomi dersinin yer aldığı sınıf dağılımı tablo 1’de sunuldu.

Tablo 1. *Diş hekimliği fakültelerinde verilen anatomi eğitiminin sınıflara göre dağılımı.*

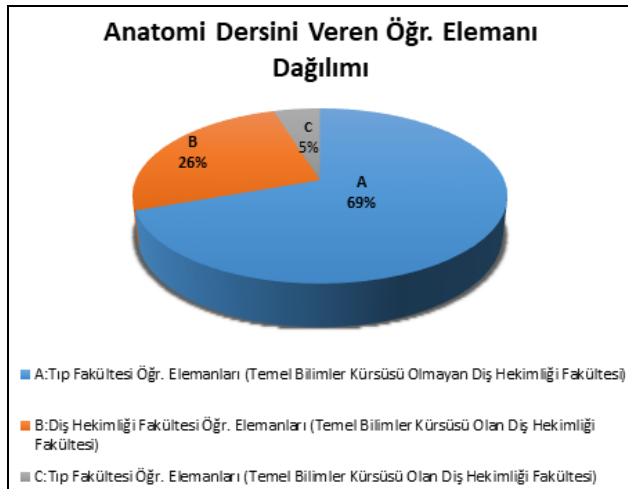
Anatomi Dersi Verilen Sınıf	Fakülte Sayısı
Sınıf 1	75
Sınıf 2	3
Sınıf 1 ve 2	8
Sınıf 1, 2 ve 3	2

Diş hekimliği fakültelerinde anatomi dersinin haftalık saati değişkenlik göstermektedir. Anatomi dersleri tıp fakültesi akademisyenleri tarafından karşılanan 78 diş hekimliği fakültesinden, ders programına ulaşılan 64 fakülte göz önüne alındığında; tıp fakültesi anatomi anabilim dalına haftalık 5,03 saatlik ders saati yükü artışı olduğu tespit edildi (Tablo 2).

Tablo 2. *Haftalık anatomi ders saatinin, dersi anlatımın üstlenen fakülteye göre dağılımı.*

Haftalık Ders Saati	Diş Hekimliği Fakültesi Sayısı	Tıp Fakültesi Öğr. Elemanı Tarafından Dersi Verilen Fakülte Sayısı
2	8	6
3	12	7
4	39	27
5	6	6
6	13	9
8	5	4
12	3	3
13	1	1
16	1	1

Diş hekimliği fakültelerinde anatomi dersleri tıp fakültesi anatomi anabilim dalı veya diş hekimliği fakültesi anatomi öğretim elemanları tarafından anlatılmakta olup dağılımı şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. *Anatomi dersini veren öğretim elemanı dağılımı.*

TARTIŞMA

Türkiye’de eğitim sisteminin başında, bilginin üretilmesinden ve dağıtılmasından sorumlu temel kurumlar olan üniversiteler gelmektedir (11). Bu sorumluluk dahilinde üniversitelerde kaliteli üretim öncelikli he-

deflerden biridir. Kaliteli eğitim ve üretimin olması ve devamlılığı için de; eğitim süreci planlamasında ve ders müfredatı tasarımı dikkatli olunması gerekmektedir (12). Diş hekimliği öğrencisi için; ders başlığı aynı dahi olsa diğer bir fakülteden akademisyenin anlattığı ders içeriği öğrencinin alabileceği ve anlayabileceği düzeye getirilmiş ve iyi tasnif edilmiş olmalıdır (13).

Yapılan bir çalışmada diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin anatomi sınavları değerlendirilmiş, öğrencilerin bir komite hariç sınav başarısının düşük olduğu rapor edilmiştir. Bu problemin nedeninin; üniversiteye giriş sınavında alınan puanla ilişkili olmadığı, anatomi derslerinde “bu bana ne katacak?” sorusuna cevap bulamayan öğrencinin ilgi ve konsantrasyon kaybından kaynaklandığı bildirilmiştir (13). Bu çalışmada; diş hekimliği fakültesinde önemli bir temel bilim dersi olan anatomi derslerinin; %74 oranında ağız ve diş hekimliği alanında uzman olmayan tıp fakültesi akademisyenleri tarafından verildiği bilgilerine ulaşılmıştır. Tıp fakültesi anatomi akademisyenleri tarafından her ne kadar ders içeriği diş hekimliği için değiştiriliyor ve uyarlanıyor olsa da, öğrencide motivasyon kaybına sebep olabilmektedir.

İster tıp ister diş hekimliği olsun sağlık bilimleri ile ilgili fakültelerde temel tıp bilimleri içinde geniş yer tutan anatomi dersi, tıp eğitiminin en temel derslerinden biridir (4). Temel bilimler içinde geniş ve önemli bir yer tutan anatomi dersi için diş hekimliği fakültelerinde akademisyen sayısı incelendiğinde, anatomist ayrı tutulmadan temel bilimlerde yer alan akademisyen sayısının %1’den daha az olduğu tespit edildi. Eğitim için okul sayısı, eğitim altyapısı, eğitim planı, akademisyenlerin niteliği ve niceliği gibi faktörler önemlidir. Bu değerler göz önüne alındığında; bağlı olduğu birimden ayrılarak kendi alanını oluşturmuş olan diş hekimliği fakültelerinin, eğitim kadrolarını sadece klinik bilimler olarak değil, temel bilimlerde özellikle de geniş yer tutan anatomi alanında da arttırmaları gerektiği kanaatindeyiz. Yapılan bir çalışmada; tıp fakültesinde klinik bilimlerde görevli öğretim elemanları, asistanlık eğitimi sürecinde kendi alanlarıyla ilgili bölüm bazlı anatomi eğitimi verilmesinin büyük oranda gerektiğini bildirilmiştir (4). Tıp fakültesi bünyesindeki alt klinik bilimlerde bile bu gereksinim söz konusuysen, diş hekimliğinde bu alandaki ciddi eksik, öğrenci yetişmesi açısından motivasyon kaybı oluşturabilir.

Eğitim, çoğunlukla geri dönüşü olmayan pahalı ve yüksek maliyetli uzun bir süreçtir. Yapılmış çalışmalarda öğretim üyelerinin geri bildirimleri, zaman yönetiminin önemini ve akademik hayatta bireysel başarının temel olarak zamanın verimli kullanılmasına bağlı olduğunu göstermektedir (14, 15). Bilindiği gibi, tıp fakültesinde ciddi bir anatomi ders yükü söz konusudur. Diş hekimliği fakültelerinde anatomi ders müfredatı tıp fakülteleri ile birebir aynı olmasa bile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada, paralel müfredata rağmen anatomi alanında uzmanlaşmış akademisyen sayısı diş hekimliği fakültelerinde oldukça az olup, çoğu üniversitede dersler tıp fakültesi anatomi akademisyen-

leri tarafından verilmektedir. Dış hekimliği fakültelelerinde anatomi alanında akademisyen yetersizliği, tıp fakültesi anatomistlerine ek olarak haftalık 5,03 ders saati yükü olarak geri dönmektedir. Ders içeriğinin yeniden düzenlenmesi için ve dersin anlatımı için geçen süre göz önüne alındığında, akademisyenin bireysel çalışmalar için gerekli zamanında ciddi bir kayba sebep olduğu kanaatindeyiz.

Bu çalışmanın sınırlılıkları; bazı web sitelerinin güncellenmemiş olması ve bazı web sitelerinde gerekli bilgilerin hepsinin yer almamasıdır. Ayrıca 110 dış hekimliği fakültesinden web sitesinden ulaşılabilen akademik kadro, ders programı ve haftalık ders saatleri bilgileri tartışılmıştır.

Sonuç

Dış hekimliği fakülteleri arasında akademisyen sayısı ve ders saatleri açısından farklılıklar tespit edilmiştir.

Dış hekimliği fakültelerinde görev alan anatomist sayısı ve anatomi dersini veren akademisyenlerin uzmanlık alanları dikkate alındığında; çoğu dış hekimliği fakültesinde anatomi derslerinin tıp fakültesi anatomi anabilim dalında görev yapan akademisyenler tarafından verildiği tespit edilmiştir. Bu da akademisyenin oldukça fazla olan ders yükünü daha da arttırmaktadır. Bu durumun; hem dış hekimliğinde anatominin tıp fakültesi anatomi anabilim dallarında görevli akademisyenler tarafından anlatılmasının öğrenci üzerinde negatif etki yaratabileceği, hem de tıp fakültesi anatomi anabilim dallarında görev yapan akademisyenlerin bireysel akademik çalışmalarını, bölüm içi ve tıp öğrencilerine vermeleri gereken eğitimleri olumsuz yönde etkileyebileceği kanaatindeyiz.

KAYNAKLAR

1. WEB (2023). http://www.tdb.org.tr/tdb/v2/yayinlar/Egitim_Dizisi/egitimdizisi_15.pdf. 05.10.2023.
2. Pamay A, Büyükertan M, Balcıoğlu HA. Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerindeki dış hekimliği fakültelerinde anatomi eğitimine dair karşılaştırmalı bir inceleme. *Yeditepe J Dent* 2017; 13: 29-33.
3. Doğan Z, Uludağ Ö, Ateşoğlu S, Üçkardeş F, Aydın A. Opinions of Adiyaman University Dental Faculty Students on Interactive Anatomy Education. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2018; 9: 48-53.
4. Akkoç RF, Aksu F, Kavaklı A, Ögetürk M. Anatomy Education From The Perspective of Clinician: Questionnaire Study. *Firat Med J* 2021; 26: 234-8.
5. Çetkin M, Turhan B, Bahşi İ, Kervancıoğlu P. The opinions of medicine faculty students about anatomy education. *Gaziantep Med J* 2016; 22: 82-8.
6. Fırat Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi ders programı. İnternet. Retrieved on August, 2023. Available from <https://disf.firat.edu.tr/page/10516>.
7. Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi ders programı. İnternet. Retrieved on August, 2023. Available from: <https://tip.firat.edu.tr/page/20069>.
8. Süleyman Demirel Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi ders programı. İnternet. Retrieved on August, 2023. Available from: <https://dishek.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/92/files/2021-2022-guz-y-y-ders-programi-29092021.pdf>.
9. Yılmaz S, Susar H, Karaca İ, Yılmaz H, Nisari M, Ertekin T. Anatomi Eğitimi Üzerine Araştırma Görevlilerinin Görüşleri. *Bozok Tıp Dergisi* 2017; 7: 35-40.
10. Resmi Gazete 2547 sayılı yükseköğretim kanunu. (İnternet). (Retrieved on August, 2023). Available from: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>.
11. Keser H, Güldüren C. Bilgi Güvenliği Farkındalık Ölçeği (BGFÖ) Geliştirme Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2015; 23: 1167-84.
12. Özdemir S. Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2001; 1: 253-70.
13. Canbolat M, Tatar N. Evaluation of anatomy courses in the faculty of dentistry in line with the views of academic staff and exam performance of students. *Ann Med Res* 2020; 27: 2036-40.
14. Kibar B, Fidan Y, Yıldırım C. Evrensel zaman yönetimi ile akademik başarıları arasındaki ilişki: karabük üniversitesi. *Business & Management Studies: An İnt J* 2014; 2: 136-53.
15. Demirci SF. Eğitim ve Verimlilik. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim* 2011; 141: 14-21.